

Уредник
Зоран Богнар

Copyright © овог издања *Дереша*, 2025

НАЈЛЕПШЕ СРПСКЕ ПРИЧЕ

НОВО ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

Избор, ђредјовор и коментари

Милисав Савић

Београд
2025
ДЕРЕТА

ПРЕДГОВОР

Овакве књиге обично носе поднаслов антологија. Изворно значење речи „антологија“ јесте браће цвећа: данас „антологија“ означава збирку најлепших песама или приповедака или неке друге књижевне врсте. У овој књизи објављују се најлепше српске приче, настале у широком временском распону, од 13. до друге половине 20. века. Значи, српске класичне приче.

Следе неопходна објашњења.

Најпре, она која се тичу термина „прича“. Тај термин је новијег датума, и подједнако покрива и неке друге данас у употреби (новинска прича, кратка прича, кратка прозна форма) и оне из традиционалне терминологије (приповетка, повест, новела, скица, запис, цртица). Исти термин такође обухвата и прозу која, по класичним књижевним теоријама, не припада жанру приче. Реч је о прози документарне природе, која се обично сврстава у мемоаре, дневнике, писма, историјске записе. Управо та неодређеност жанра даје приређивачу за

право да и у тој прози проналази приче, без обзира на то да ли су оне у самосталном или зависном односу са целином текста. Питање жанровских одређења модерна књижевност одавно игнорише; оно што је некад било приповетка данас би се слободно могло назвати краћим романом, као што се и многи савремени романи, фрагментизоване структуре, могу прогласити мање или више кохерентним приповедачким збиркама. И оно што је некад било историјски документ, данас се проглашава прозом; за одређење једног текста као књижевног није важно присуство или одсуство фактографског материјала већ удео и начин функционисања фикционалних техника и средстава.

Приређивача ове књиге нису много бринула жанровска ограничења колико она која се тичу обима приче. Приређивач се углавном држао начела да бира краћа остварења: суштина приче је у томе да се у стегнутој форми (на мало простора, са мало речи) постигне максималан књижевни учинак. Али то не значи да је приређивач увек пронашао кратку а лепу причу. Многи писци, посебно они из 19. века, као приповедачи су најбољи у дужим приповеткама. С друге стране, приређивач је у неколико случајева прекршио задато мерило о обиму, па је у књигу уврстио и дуже прозе, не зато што њихови аутори нису имали краће, већ зато што би овај букет – да употребимо ту реч кад смо већ говорили о брању цвећа – остао ускраћен за неколико предивних цветова. Речју, компромиси у погледу обима прича нису изостали: ређе на штету а чешће у корист књижевних вредности.

Реч из наслова која може да изазове највише спорова јесте „најлепше“. Најлепше приче – да, али по чијим мерилима, на основу приређивачевог укуса или на основу оцена наших најмеродавнијих зналаца овог жанра?

Рекао бих, на основу и једног и другог. С тим што је лични укус приређивача и врлина и мана сваке антологије.

А шта је то лични укус? Једна савремена америчка списатељица, у предговору своје, сличне антологије, признала је да је уврстила само оне приче за којима је зажалила што их није сама написала. Тај њен приређивачки кредо потписује и овај приређивач. Али како приређивачев укус није пао изнебуха, како је он ипак резултат одређене лектире, приче у овој књизи нашле су се и на основу тумачења и оцена наших најпознатијих књижевних зналаца, који су им већ одавно, с правом, одредили високо место у нашој књижевности.

Да ли је – намеће се следеће питање – приређивач трагао само за причама које су лепе по себи, независно од целокупног пищевог опуса, или пак за најлепшим причама најбољих писаца? И овде нису изостали компромиси, приређивач се нада опет не на штету лепих прича. Неки писци нису могли да буду заобиђени због свог значаја у другим књижевним жанровима, иако у приповедној прози нису остварили оно најбоље. И обрнуто, неки данас заборављени и минорни писци овде су заступљени са страницама које заиста спадају у најлепше странице српске прозе.

Српска прича се у овој антологији представља у историјском развоју. Не одступајући у принципу од

личног укуса, приређивачу је било стало да покаже развојни лук српске приче, како у тематском тако и у формалном смислу. Без традиције се није могло – свеједно да ли се прихватала или одбацивала. У ствари, целокупна традиција нити се може прихватити нити одбацити. Могу само поједини њени периоди, али и они се у једном тренутку прихватају да би се у другом одбацили. Историја српске приче – могло би се и тако рећи – није ништа друго него историја приповедачких поступака. Али под поступком не треба подразумевати само умешност у владању књижевним техникама већ и пишчеву способност да нам пренесе одређене поруке које се тичу и света у којем живимо и наше егзистенције. Приређивач је, у том погледу, углавном трагао за причама са порукама себи блиским и разумљивим, а у већини случајева провокативним и узнемиравајућим. Јер приређивач сматра да на књижевности није да даје одговоре већ да поставља питања, није да смирује већ да изазива вртоглавицу, није да било кога и у било шта убеђује већ да у свакоме изазива сумњу и неверицу...

Ишчитавши на стотине приповедачких књига, неке први, неке други а неке трећи, четврти пут, приређивач може само да потврди оно што су већ многи познати писци и критичари одавно изrekli: прича или приповетка је оно најбоље што је дала српска проза. Ма колико то звучало претерано и свечарски, мапа српске класичне приче делује импозантно. Можда је то једна од највећих и најлепших српских мапа, у сваком случају мање крњи-ва и подложна променама него што су то друге.

ЗАПИСИ И НАТПИСИ

У старим записима и натписима треба тражити корене наше кратке и најкраће приче.

Српска средњовековна књижевност, која иначе зна за приповетку (поведаније, повест), строго се држи одређених правила; писање није ништа друго него отелотворење божјег духа, а писац је обичан грешник чију руку са пером води божја промисао.

Пошто је рука која пише ипак рука смртника, писац се читаоцу а и Богу (готово да се они изједначавају) непрестано извињава за евентуалне грешке и пропусте. А тиме открива и своју субјективност, без које – како многи тврде – и нема праве књижевности. Тако се књижевност не рађа само из божје промисли већ и из људске грешке.

Већина записа и натписа, овде представљена у распону од 13. до почетка 19. века, написана је из невоље, из нужде. Онај који је преписивао свете књиге осећао је потребу да клонулост руке објасни великим несрећама, пре свега колективним.

„В недељу всех светих набодоше Огњена Речани-на на колац у Пећи, да се зна!“ Запис је из 1806, не зна се име записивача. Не зна се ни ко је Огњен ни зашто је уморен страшном смрћу. Можда зато што је, са блеском у очима, бацао погледе према врховима Мокре горе и Рогозне на којима се вијорио устанички барјак Вождовог војводе Радича, или што му се учинило да је чуо јеку Вождових топова од Сјенице. Можда зато што му је мајка дала име Огњен. По чувеном епском јунаку Змај Огњеном Вуку, који је Турцима доста јада задавао.

Српска писана књижевност, по паду српске државе, углавном и постоји и истрајава у оваквим и сличним записима. Кратким, писаним на маргинама ретких књига, или урезаним на зидовима попаљених и полусрушених манастира. Турски и арнаутски злочини, паљења манастира и села, непрестана бежанија народа, немаштина и глад – готово да су једине теме. Штеди се на речима, штеди се на мастилу, штеди се на хартији и простору на фресци, штеди се на ауторском имену. Као да се пише крвљу, на сопственој кожи.

„Ва лето 1574... велики зулум бијаше тогда од Арнаута, особито Махмудбеговића у Пећи; у Призрен од Синанпашића Ротуловића; у Ђаковици од Јеласупашића. Две хиљаде христијане около ове вароши исекоше. Уви нам! Боже, призри с небесе, избави стадо твое!“ записао је 1574. калуђер из Дечана.

Књижевност овде није ништа друго него крик и вапај!

„Погреших, оци и братијо, опростите ми грешноме, јер бојам се јаничара овде и пометох се умом“, записао

је непознати 1590. у једној књизи. Страх је велики, пред терором се луди, нема се времена за дугу причу.

У запису о Огњену Речанину све је речено и све постоји у једној јединој реченици високог књижевног набоја, доведеног готово до усијања: и место радње, и време радње, и јунак (лик). Место је велика духовна светиња српског народа, време недеља – најрадоснији хришћански празник, лик извесни Огњен Речанин (ово Речанин односи се вероватно на Огњеново село), Србин (то се из имена подразумева), кога „набодоше“ на колац (писац не каже „уморише“, „убише“, „погубише“ или слично томе, чин се директно именује у својој стравичности, са алузијама на Христово страдање на сличном коцу). Записивач не именује извршиоце овог стравичног злочина над једним хришћанином на дан великог празника. Не што не зна ко су, већ што они, по његовом веровању припадају свету најцрњег зла, а тај свет се, као ђаво, никад именом не призива. Прича се завршава констатацијом: „да се зна“. С поруком да записано (књижевност) постаје непролазно. А и то је довољно. Књижевност није ћутња. Књижевност је контра заборава. Позив да нас Господ одозго „призри“.

И буквално све се зна из ове приче од 14 речи. У српској прози краће а драматичније приче нема од ове. И боље.

Оскудна времена рађају и оскудни израз. У оскудним временима и радост је оскудна, па се и о њој пише оскудно (радост је попити чашу вина).

У овом избору, преузетом из књига Милорада Панића Сурепа *Кад су живи завидели мртвима* (1967) и

Милорада Павића *Сѣтари срѣски зайиси и найѣиси* (1986) нашли су се и епитафи, углавном са херцеговачког поднебља, са стећака. Ма колико је ова форма ограничена конвенцијама, неки писци надгробних записа успели су да испишу потресне па и духовите реченице о старој теми свеколике књижевности – пролазности живота и неизбежности смрти.

РАЈЧИН СУДИЋ У РУКОПИСНОЈ КЊИЗИ

Боже, прости грешнога и недостојнога погледати не небо очима Рајчина Судића из Кијевца, јер нам је прескрбна душа до смрти. Држа нас ћесар у пиргу за пет месеци ничим криве. Владика Христос зна да ми ни на кога уздање немамо до на Бога, створитеља небу и земљи и мору и свему што је у њему. Ти да нас изведеш из јаме паклене, јер вели Свето писмо: „Не уздајте се на кнезове ни на синове човечије, од њих вам нема спасења, изићи ће дух наш и вратити се у земљу своју; тај дан пропашће све мисли њихове; блажен муж који се узда у господа Бога“.

Ох, ох, што ми је тужно у тескоби овој и у смраду овоме! Туго, тужице, та немам те коме исповедати, само теби, Косенице, Мајко божија, изнеси ме из ове напасти, јер нас лажно оптужише праве, зна Христос; не даде ми правду, ни суд или белега, него нас праве удави с Кијевцем у пиргу у негвама, али Бог види, а ич нико.

(око 1360)

ГРЕШНИ РАВУЛ НА ПЕРГАМЕНТУ ПРЕПИСИВАНОГ ЧЕТВОРОЈЕВАНЂЕЉА

(На 9. листу) Дремам.

(На 20. листу) Месеца маја 12. писах.

(На 21. листу) О, мајко моја, што не могу од главицу!

(На 21. листу) О, колика ми је тужица, проса немамо, а
за пшеницу и не говорим.

(На 56. листу) Окусих перо.

(На 79. листу) Месеца јула 22. када узео краљ Табану
овце, а њега свеза, ја писах у Сириниће лагатору.

(На 82. листу) Месеца јула 23. умре Ковелица када ово
писах.

(На листу 100) Дремах.

(На листу 124) Помилуј, Боже, грешнога Равулу.

(1365–1371)

ПОП ПЕТАР НА РУКОПИСНОМ АПОКРИФУ

Плови пловче, пиши грешни попе Петре.

(XIII–XIV век)

У РУКОПИСНОЈ КЊИЗИ

Овде пиле прхну да ми потре, орао га изео.

(XIII век)

БОГОМИЛ У ЈЕВАНЂЕЉУ РУКОМ ПРЕПИСАНОМ

Преподобнејши Ратко, дај ми да ручам, гладан сиромаш.

(око 1375)

МИЛИСАВ САВИЋ

НА ГРОБНОМ КАМЕНОМ СПОМЕНИКУ У ПРЕМИЛОВУ ПОЉУ

И гле лежи Стипко Радосалић. Боже, давно ти сам легао
и веле ту ми је лежати!

(XIV–XV век)

ПРЕПИСИВАЧ У РУКОПИСНОЈ КЊИЗИ

Бог да прости Давида Дандебу кључара, који ме напоји
винца.

(Почетак XV века)

ПОП РАДИЧ УЗ РУКОПИС

Многогрешни поп Радич. Хоћу да се постригу. Да што
ми ће бити име? Име ми ће бити Репош.

(XV век)

НЕПОЗНАТИ У РУКОПИСНОЈ КЊИЗИ

Погреших, оци и братијо, опростите ми грешноме, јер
бојах се јаничара овде и пометох се умом.

(1590)

НЕПОЗНАТИ УЗ ПРЕПИСИВАНУ КЊИГУ

Приведоше човека бесна када писах пети табак у Петр-
ове посте. Ох, ох зла перја; двадесет пута га зарезах.

(XVI век)

ПЕТАР ГРАМАТИК УЗ ПРЕПИСИВАНУ КЊИГУ

Ох, ох, ох, ох! Горе мње окајаному, братје, на сиа нуждна времена; јегда (када) сие пиших на отраднo место а глас ми доде како додоху за јаничаре, а мои деца оште непотребни за јаничаре а проклети музувире (потказивачи, удворице) наводили на проклети Агарене, и добегнух (добегоше) сас мој приател до мене и оскрбих се зјело, и не знах што писах, не знале музувире сами себе и своих чедах, амин. Рождение ми град Крушевац, воспитание ми град Ниш, преселение ми в загорскују страну сиреч Маторие Гори (Стара Планина).

(1544)

ЗАПИС ИЗ КРУШЕДОЛА

В лето 1605 сигумни се блажени Георгије (у Крушедолу). В то време беху скрби многи по места, и многа места беху запустила: Сегечиг, Бачка, Мокшандиа беше вса пуста. И тада отац чедо за хлеб продаваше, и син оца, и кум кума, и брат брата. Оле, беда! Тогда беше роб по 5 гроша, а вол по 15 дуката, кило жита 5 гроша, пинта вина по дукат. Кoi беху чловеци от плена остали, велика зла трпеаху и велику нужду.

(1605)

У МИЛИШЕВИ, НА КЊИЗИ

Бист даждевно лето и не сазреше жита ни виногради, но наиде снег в ношт о свитању светому Димитрију и притиште васа жита незрела и непожњена; а први

снег наиде того лето у међудневицу. И в та лета много веование бист от проклетих Агарен на Казака и Леха. Премногие страни пленише и православнии христиан в плен отведоше и многие градове разорише и цркве раскопаше и црковное украшение порушуше. И в то лето изиде Терзи Махмут паша на Херцеговину, прогна кочие мимо Милешеву и на њима трикајане његове жене. Тогожде пролеће паде снег месеца априла 5 ден. јак ов же не бист (никада), по брдние селие от осам педи; и бист глад велик...

(1676)

НЕДОВРШЕН ЗАПИС

Во таја добра зима поче лута болес, име јеје чума. От мсеца октомрии хрисани по мало, Турци непрестано. Кога влезе априлии хрисани пагеа по 7 на дн, и бист рекоха (ридање) и бист плач велик. Друзи бегах, ја не бегах. Како прегледах хубави јунаци, хубави невесте, красни девојки, красни деца ката дн ката час како преслуших толико плач, како овци на бачило, много плачка претегнах. Мсец маја 31. дн. тои дан биха Петров месопуст, тои дан дојде таја лута болес у мене и ме изгоре и срдце и снага... Кои бега утече, кои не бега не остана. И кои велит „немам страх от чума“ да јест проклет от бога. Бист мор мсец.

(1725/6)

НА НАДГРОБНОЈ ПЛОЧИ

Зде почивет раб божи Негован Деспотов јегда давал
оку злата за оку тлака (очињци, уродица), тога не могав
предобити нег умре од глади жалосна јему мајка.

(1750)

ПОЈАВА СТЕФАНА НЕЦИЈА

Лето 1767 показа сја један человек от Черние Гори име-
нем Стефан Нециј (мали); глаголаху да јест Московит и
огласише јего корољем и толика знамена да твори и
да језди на коњу по мору; и устрашише се Турци зјело
јего чарованија и баемеи и повоеваше. Турецкое воин-
ство великое водвижесја на предреченога чародјеја
и антихристова предтечу Стефана и част једну сакру-
шише Турци от воинства јего, и пленише Бјелопавлиће
Турци зјело и ту многија богатства взјаше. Оли жалости
в та времена и зулума от Турак, и гоњение велие...

(1767)

ДА СЕ ЗНА

В недељу всех светих набодоше Огњена Речанина на
колац у Пећи, да се зна!

(1806)

СУША

Од Јурева до Велике госпоје не паде киша него једанпут,
и поједе черв, осуши се летина, надлежит глад достојно-
је плача, па му се овому лету ни тица у гори не весели,
а камо ли сиромашки народ који шње гладом и жеђом.
Њиве су нам пусте остануле, источници ладни пресанули.

(Стефан Почуча у Осјировичкој цркви, 1813)

Гаврил Стефановић Венцловић

ГОРЊИ ГРАД

О ГАВРИЛУ СТЕФАНОВИЋУ ВЕНЦЛОВИЋУ нема поузда-них података ни где је ни када се родио и умро. Зна се да је деловао у српским насеобинама у Угарској, у Коморину и Ђуру. Име му се први пут помиње 1711, а последњи пут, као живом, 1747. Писао је и на српско-словенском и на народном језику. Данас је, пре свега, познат по рукописима на народном језику. Пре Доситеја и Вука, показао је да се уметничка књижевност (песме, проповеди, басне, пословице) може писати на народном говорном језику.

Његове кратке прозе углавном су варијације познатих библијских и других легенди, писане у сврху моралног и духовног уздизања. Најбоље су му оне без отворене поуке и наглашеног коментара. Приче су му исписане поетским језиком, са мноштвом маштовитих поређења и слика. Из тих разлога данас се Венцловићева проза узима за далеку, иако слабачку, најаву наше фантастично-поетске наратије.

У њему су, вели, сокаци, улице од чиста злата, дуварови, тојест беден градски, с драга камена асписова, с дванаист великих капија; свака та врата по од једнога су бисера; троја су му врата од Истока, три од Запада; троја од подне, а троја од поноћника. И дванаист високих кула има у њему, на којих по написана су имена дванаистим апостолом.

Ал' је ли, није ли то?

Гаврил Стефановић Венцловић

ИНОРОГ

Тај, што се звер индијски зове инорог, рог му је лековит. Такву у себи своју силу има, те од горке воде слатку чини.

Тамо, међу морами, по арапском уилајету, имаду злочесте и горке воде и нису за пиће. Скупе се где на коју воду шумска жедна зверад – пити не могу; ваља им чекати док не дође инорог. Кад он стигне, та и замочи држећи му рог у води, тако лепо питку воду, још лековиту је учини, те се сва зверад изокола напију. А кад рог дигне и оде, вода остане ка и била: неваљала, горка.

Доситеј Обрадовић

СТАРАЦ И СМЕРТ

Од писаца 18. и 19. века нико више није са таквом заљубљеношћу писао о себи од ДОСИТЕЈА ОБРАДОВИЋА (Чаково, Румунија, 1737 – Београд, 1811). А ако је на то неко имао право, онда је то био он. Већег путника, зналца страних језика па и пуστοлова, међу српским писцима није било ни пре ни после Доситеја. Живот је завршио међу Карађорђевим устаницима – да је бирао, лепши крај не би могао изабрати.

И његове *Басне* (1788) носе печат доживљеног, ауто-биографског, печат његове личности, иако су, како стоји, у наслову, „с различни језика на славеносрбски језик преведене“. Другим речима, оне се могу сматрати као самосвојно Доситејево прозно штиво. Не, у првом реду, по сижеу, по анегдоти, већ по композицији, по структури реченице, по језику.

За Доситеја је и коментар важан колико и сама басна. И тај коментар често постаје прича за себе. Паралелна оној првој, али сада смештена у конкретан миље, оверена ауторовим присуством (у нашем случају миље је далматински, добро познат Доситеју, јер је тамо у два маха учитељовао). Старац из Доситејевог коментара одустаје од намере да изврши самоубиство само зато што ништа „нејма да ваља у овој нашој Далмацији“ па чак ни дрвета на коме би се човек могао „лепо и љуцки“ обесити.

Својим баснама Доситеј је, са Венцловићем, отворио пут Вуку и многим другим приповедачима којима

је била блиска поетика усмено-анегдотског приповедања. И први је, у изразито наглашеном облику, увео коментар у наративни исказ. Модерна књижевност је умногоме коментар написаног.

Старац носаше бреме дрва. Весма утрућен, збаци бреме, говорећи: „Хе, проклета смрти, гди си те не дођеш да ме узмеш с овога света, да се не мучим!“ Кад, ето ти смрт стане пред њега, онако ружна као што је пишу, па га пита што је зове. „Та ништа“, одговори сиромаш старац, уплашен, „да ниси дошла волио бих, ал’ већ кад си овде, помози ми натоварити ово бреме на леђа да идем брже кући, јер ме чекају.“

НАРАВОУЧЕНИЈЕ

Ником није мило умрети, ако ће како бедно живити. Далматинци знаду различне веселе преповестчице сврх ове материје. Кажу да један старац спреми се да пређе преко планине Вучјака, чујући да тамо негде има место гди ниједан старац не може живити. А кад чује да се на планини појавио страشان медвед, а он ти бежи кући. А другоме се досади живљети, пак узме уже и пође у шуму да се обеси, пак тражи и тражи и у целој шуми не нађе како би хтео дрво; а кад огладни, а он се врати у село: „Дајте, чељади“, виче, „што ужинати! Мал’ не умре’ од глади! Проклете шуме! Ништа ти нејма да ваља у овој нашој Далмацији! Ни дрвета не може човек наћи на ком би се лепо и љуцки могао обесити!“

Јошт једну, пак нећу више. Један старац све би говорио да би оном добро платио ко би му и казао како може умрети. Нађе се добар човек који му се обешта казати и без плаће. Рече му да стане код једне међе, а он оде подалеко, узме пушку, пак почне на њега нишанити. А старац беж' у међу, говорећи: „Та луд је сасвим; би ме упљејао на место!“ Довде је за шалу.

Нити смо с нашом вољом дошли у ови живот, нити пак ваља да желимо из њега изићи док нас не позове онај који нас је овде поставио. А кад позове, онда „ил' нам се хоће или неће“ морамо путовати. Наша је сва дужност старати се да кад нас позову, да смо готови поћи с чистим од злобе срцем и совјестију. Не знамо време и час кад ће то бити, зато ваља сваки дан и час да смо готови. Блажена душа чиста и добродјетељна којеј всегда у ушима оне слатке и прерадосне речи звоне: „Се жених грјадет, изидите во сретеније јего“.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	5
ЗАПИСИ И НАТПИСИ	9
Гаврил Стефановић Венцловић • ГОРЊИ ГРАД	18
Гаврил Стефановић Венцловић • ИНОРОГ	19
Доситеј Обрадовић • СТАРАЦ И СМЕРТ	20
Вук Стефановић Караџић • КЊАЗ И КЊАЖЕСКА СВИТА	23
Вук Стефановић Караџић • ТАМНИ ВИЛАЈЕТ	32
Вук Стефановић Караџић • РАСКОВНИК	33
Прота Матеја Ненадовић • БЕЛИ ХАТ	34
Нићифор Нинковић • СРБИЈА САД ЧЕТИРИ ВЕЗИРА ХРАНИ	42
Богобој Атанацковић • БУЊЕВКА	50
Ђура Јакшић • КРАЉИЦА	74
Јаков Игњатовић • ЈЕДАН СЛЕПАЦ	90
Стефан Љубиша Митров • СУД ДОБРИХ ЉУДИ	112
Пера Тодоровић • НА РАЗБОЈИШТУ	121
Димитрије Мита Петровић • ЗОРАИДА	127
Милорад П. Шапчанин • СТАРИ, ПИСАЋИ СТО	138
Љубомир Ненадовић • ОПРОШТАЈ ОД ВЛАДИКЕ ..	156
Илија Огњановић Абуказем • СТРАШНА ОСВЕТА ..	162
Јанко Веселиновић • СИРОЧИЋИ	179
Стеван Сремац • ЛИБАДЕ	187
Стеван Сремац • ОПАРИО СЕ ОД ВРЕЛЕ ЧОРБЕ	193
Милован Глишић • ПОСЛЕ ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА	194

Лаза Лазаревић • СВЕ ЋЕ ТО НАРОД ПОЗЛАТИТИ ..	212
Радое Домановић • ДАНГА	231
Симо Матавуљ • У ПОМРЧИНИ	243
Петар Кочић • ЗУЛУМ СИМЕУНА ЂАКА	256
Илија И. Вукићевић • ПРОКЛЕТА ЛЕПОТА	267
Марко Миљанов • ПРИМЈЕРИ ЧОЈСТВА И ЈУНАШТВА	274
Борисав Станковић • НУШКА	279
Борисав Станковић • БОЖЈИ ЉУДИ	291
Милутин Ускоковић • МРАЗ У МРАЗУ	292
Светозар Ћоровић • ИСПОД ВРБА	296
Иво Ћипико • ВАТРА	301
Драгутин Ј. Илић • ЕПИТАФИЈА РАТА	308
Војислав Илић Млађи • ИЗ СОДОМА И ГОМОРА ...	321
Вељко Петровић • МУЖЈАК	332
Милета Јакшић • СТРАХ	356
Растко Петровић • ПУТНИК БЕЗ СЕНКЕ И ДРУГИ ЗАПЛЕТИ	367
Драгиша Васић • АВЕТИ У ЛОВУ (доживљај)	386
Вељко Милићевић • ЉУБАВ МАРКА ЋУРИЋА	394
Бранислав Нушић • МИНИСТАРСКО ПРАСЕ	406
Григорије Божовић • ПРВИ ПУТ У НОВОМ ПАЗАРУ	412
Момчило Настасијевић • ЗАПИС О ДАРОВИМА МОЈЕ РОЂАКЕ МАРИЈЕ	425
Бранимир Ћосић • ДВОРИШТЕ	447
Милица Јанковић • ЛАВ	459
Исидора Секулић • У РОДНОМ СЕЛУ	468
Станислав Краков • АЛХИМИЧАР	480
Анђелко М. Крстић • НОЋНЕ СЕНИ	490
Раде Драинац • СОБА БР. 7	499
Душан Радић • ЛОШ ДАН	507
Иво Андрић • ЖЕЋ	516
Милош Црњански • РАЈ	531

НАЈЛЕПШЕ СРПСКЕ ПРИЧЕ

За издавача
Дијана Дерета

Лектура и коректура
Исидора Ињац

Ликовно-графичка опрема
Марина Славковић

Прво ДЕРЕТИНО издање

ISBN 978-86-6457-580-5

Тираж
1000 примерака

Београд, 2025.

Издавач / Штампач / Пласман: **ДЕРЕТА доо**, Владимира Роловића 94а,
11030 Београд, тел./факс: 011.23.99.077; 23.99.078, **www.dereta.rs**

КЊИЖАРА ДЕРЕТА, Кнез Михаилова 46, Београд, тел.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-32(082.2)

НАЈЛЕПШЕ СРПСКЕ ПРИЧЕ / избор, предговор и коментари
Миљасав Савић. – 1. Деретино изд. – Београд : Дерета, 2025
(Београд : Дерета). – 550 стр. ; 21 см.

Тираж 1.000. – Предговор: стр. 5–8.

ISBN 978-86-6457-580-5

COBISS.SR-ID 160579081